

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Університет Орадя (Румунія)
Університет Жирони (Іспанія)
Талліннський університет (Естонія)
КЗ «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради

РЕГІОН - 2020:

**СТРАТЕІЯ ОПТИМАЛЬНОГО
РОЗВИТКУ**

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(8 – 9 жовтня 2020 року)

Харків
2020

УДК 332.1(063)

Реєстраційне посвідчення в УкрІНТЕІ МОН № 777 від 18 грудня 2019 р.

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (протокол № 14 від 28.09.2020 р.).

Редакційна колегія: Л.М. Немиць, д. геогр. н., проф. (голова редакційної колегії); П. Беднар, PhD, доц.; Н. Елізбарашвілі, д. геогр. н., проф.; Д. Карачоні, PhD, наук. співроб.; С.В. Костріков, д. геогр. н., проф.; К.В. Мезенцев, д. геогр. н., проф.; Ч. Морар, PhD, доц.; К.А. Немиць, д. геогр. н., проф.; І.О. Пилипенко, д. геогр. н., проф.; Г.П. Підгрушний, д. геогр. н., ст. наук. співроб.; М. Рейманн, PhD, доц.; К.Ю. Сегіда, д. геогр. н., доц.; Дж.В. Субірос, PhD, проф.

Адреса редакційної колегії: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4, кафедра соціально-економічної географії і регіоназнавства, к. 3-62, тел. +38(057) 707-52-74, e-mail: conference.region@gmail.com.

Регіон – 2020: стратегія оптимального розвитку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 8 – 9 жовтня 2020 р.) / Гол. ред. колегії Л.М. Немиць. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2020. – 214 с.

Тексти представлено у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

Матеріали пройшли внутрішнє рецензування.

ISBN 978-966-285-669-9

© Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, оформлення, 2020

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНІ ДОПОВІДІ

<i>Imrani Z.T., Hashimov E.G., Bayramov A.A., Djafarova N.R.</i> EMPLOYMENT PROBLEMS OF THE POPULATION IN FIZULI REGION OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN.....	9
<i>Smékalová L., Grebeníček P.</i> CZECH EDUCATION AND STRATEGIC PLANNING.....	12
<i>Барановський М.О.</i> РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ УПРОДОВЖ 2014-2020 РОКІВ: РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ТRENДИ.....	15
<i>Мезенцев К.В.</i> ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ У МІСТАХ: МІКРОГЕОГРАФІЯ ВИМУШЕНОГО ПЕРЕСЕЛЕННЯ.....	19
<i>Кононенко О.Ю., Трусій О.М.</i> АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС VS АГРОПРОМИСЛОВИЙ ХОЛДИНГ: СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ....	22
<i>Немець Л.М., Кравченко К.О., Сегіда К.Ю., Телебенєва Є.Ю., Ключко Л.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	25
<i>Ровенчак І.І., Котик Л.І.</i> ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ НА СТАНОВЛЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ГЕОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ.....	30
<i>Серьогін Д.С., Костріков С.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ ГІС-МОДЕЛЮВАННЯ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПІДСТАВІ ЛІДАРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	34

СЕКЦІЯ 1.

МЕТОДОЛОГІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

<i>Зейналова К.З.</i> ЭКОГЕОГРАФИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ.....	37
<i>Кошова Б.Р.</i> РОЛЬ ПРОСТОРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЩОДО СТАНОВЛЕННЯ ПОНЯТТЯ ІНФРАСТРУКТУРА.....	40

ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ НА СТАНОВЛЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ГЕОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

І.І. Ровенчак, Л.І. Котик

ivan.rovenchak@lnu.edu.ua, liubov.kotyk@lnu.edu.ua

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

Становлення вищої освіти на території України в епоху Просвітництва є геокультурним феноменом. Заснування шкіл, особливо вищих, зокрема університетів, приводить до величезного піднесення культурного рівня населення регіону, переформування його геокультури, появи геокультурних інновацій та формування регіональних геокультурних трендів.

Найстарішим університетом Європи та світу є Болонський (Universita di Bologna, 1088). Одним із ректорів університету (1481-1482) був Юрій Дрогобич (Юрій Донат-Котермак, 1450-1494) виходець із м. Дрогобич (Львівська обл.). Він видав працю «Прогностична оцінка поточного 1483 року» («Iudicium pronosticon Anni MCCCCLXXX III», 1483), яка містить окрім астрологічних прогнозів відомості з історії, географії, астрономії, метеорології та філософії. З геокультурного погляду важливо, що Юрій Дрогобич у праці подає визначені ним координати міст Європи — Вільно (Вільнюс, Литва), Дрогобич, Львів та ін., чим виявляє свою ґрунтовну обізнаність у географії Східної Європи та популяризує східно-європейський (український) вектор у тогочасній європейській (світовій) науці. Зокрема, у підрозділі праці «Про становище Польщі» учений вказує, що Львів і Дрогобич історично належать не території Польщі, а Русі, під якою розуміє середньовічну монархічну державу короля Данила — Руське королівство (Regnum Rusie, 1199-1387).

У культурному просторі Європи Болонський університет був не тільки центром наукової думки, але й осередком прогресивного модерного світобачення — до нього з XIV ст. приймали на навчання жінок і з XIV-XV ст. залучали до викладацької праці жінок-професорів.

Загалом, можна виділити чотири геокультурні вектори заснування університетів у Європі (до XV ст.) [3]:

- західний — Саламанкський університет (Universidad de Salamanca; заснований 1218 р., статус університету з 1254 р., м. Саламанка, Іспанія. Відомий у науковому світі Середньовіччя однією з перших наукових теологічних шкіл (з 1134 р.), відкритим вивченням геліоцентричної системи світу Коперника, розглядом проекту подорожі навколо світу Христофора Колумба та визнання прав місцевого населення відкритих ним земель тощо) і Коїмбрський університет (Universidade de Coimbra; заснований 1290 р., муніципалітет Коїмбра, Португалія. Має одну з найстаріших і найбагатіших книгозбірень Європи);
- північно-західний — Сорбонна (Sorbonne (Паризький університет, Universite de Paris); університет заснований у першій половині XII ст.,

- теологічний факультет у 1253 р. Робером де Сорбоном (Robert de Sorbon, 1201-1274), м. Париж, Франція; здійснив великий вплив на розвиток християнства, зокрема католицизму, в Європі у період Середньовіччя); Оксфордський університет (Universitas Oxoniensis; заснований 1117 р. у м. Оксфорд, Англія. Найстаріший англomовний університет у світі та перший за часом заснування у Великій Британії. Спочатку орієнтувався (XII-XIII ст.) на класичну теологічну освіту для духівництва, з часом став центром наукових, теологічних, культурологічних дискусій Середньовічної Європи. Характеризувався духом вільнодумства на противагу Сорбонському університету), Кембриджський університет (University of Cambridge; заснований 1209 р. Упродовж історії розвитку характеризується духом демократії, відкритості, інноваційності: у 1869 р. засновано перший жіночий коледж — Girton; університет має власну конституцію і є самокерованим утворенням зі своїм законодавчим органом (Regent House) тощо. З 2006 р. в університеті у структурі курсу слов'янських мов викладають українську мову й вивчають українську літературу);
- північний — Гайдельберзький університет (Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg; найстаріший університет Німеччини, заснований 1385 р. і затверджений Папою Римським Урбаном VI у 1386 р., м. Гайдельберг, земля Баден-Вюртемберг, Німеччина. У часи Середньовіччя — центр гуманізму німецькомовного світу, сприяв становленню та розвитку кальвінізму. В освітньому та науковому просторі Європи в усі історичні періоди характеризується високим рівнем ліберальності, підтримкою демократичних ідей, відкритістю до інновацій, особливо технічних та інформаційних);
 - північно-східний — Карлів університет (Univerzita Karlova; найстаріший університет Чехії, перший університет Центральної Європи, заснований 1347 р. у м. Прага, Чехія), Ягеллонський університет (Uniwersytet Jagielloński; найдавніший університет Польщі, заснований 1364 р. указом Казимира III, м. Краків, Польща. Багато відомих українських учених, митців навчалися в цьому університеті — М. Русин (1422-1453, математик, астроном), Ф. Кудревич (1766-1834, священник-василіанин, доктор богослов'я), В. Стефаник (1871-1936, письменник, громадський діяч) та ін.), Віденський університет (Universität Wien; найстаріший університет Австрії, заснований 1365 р. у м. Відень, Австрія; навчання відбувалося німецькою мовою. Його основу сформували запрошені у Відень герцогом Альбрехтом III (Albrecht III, 1349-1395; цікавився наукою, особливо математикою і астрологією, підтримував розвиток мистецтва) професори й викладачі Сорбонського університету. Відродження університету відбулося після запроваджених імператрицею Марією-Терезією (1717-1780) та імператором Йосифом II (1741-1790) соціально-економічних реформ 1749 р. спрямованих на популяризацію культури, освіти і науки. З 1897 р. розпочав приймати на навчання жінок, первинно тільки на філософський факультет, а з 1900 р. — на медичний,

1919 р. — на юридичний. У Віденському університеті навчалися відомі українські митці й учені: І. Франко (1856-1916) І. Пулюй (1845-1918), Є. Козак (1857-1933) та ін. Бібліотека Віденського університету має велику колекцію україніки — близько 8-9 тис. томів праць. Зокрема тут зберігаються оригінали праць С. Рудницького, М. Левицького, Ю. Бачинського, С. Томашівського та ін. У відділі карт зберігаються детальні карти Галичини XVIII–XIX ст, виконані Ф. Лемером, Й. Лізганінгом (1719-1799; «Ost Galizie» (1778) на 9 аркушах М 1:72 000; «Regna Galiciæ et Lodomeriæ» (1790); 42-секційна карта; карта округів Галичини — «Galizien Oriental...= Ost Galizien. Nach Liesganig's grosser Charte und andern bewährten Hilfsmitteln neu entworfen» (1803) та ін.), Й. фон Ліхтенштерном (1765-1828; зменшив карту «Regna Galiciæ et Lodomeriæ» до масштабу 1:288 000 для видання 1790 р.) та ін., а також декілька планів м. Львова, м. Дрогобича, м. Надвірни та ін. того часу) [3, 4].

Перші *українські університети* виникли на місці заснованих раніше *колегіумів* — середніх закладів навчання. Вони були католицькими (переважно єзуїтськими) і православними. Найстаріші та найвідоміші колегіуми засновані у Ярославі (1574 р., коло Перемишля на території сучасної Польщі), Острозі (1580 р., Рівненська обл.), Львові (1608 р.), Луцьку (1614 р.), Києві (1632 р., заснований Петром Могилою (1597-1647) у результаті злиття Київської братської і Лаврської шкіл), Чернігові (1700 р.), Харкові (1734 р.) та Переяславі (1738 р., Київська обл.).

У 1661 р. засновано найстаріший в Україні Львівський університет на базі колишнього Львівського єзуїтського колегіуму, у 1701 р. — другий — Києво-Могилянська академія у Києві, попередником якої був Києво-Могилянський колегіум. Найбільший вплив на перші дві українські вищі школи мали згадуваний Ягеллонський та Вільнюський (заснований 1578 р., Литва) університети. Третій, за часом заснування — Харківський університет (1804 р.). Першими студентами цього університету були учні Харківського колегіуму.

Тогочасна розвинута мережа колегіумів і шкіл на території України сприяла високому рівню грамотності населення, формуванню широкого світобачення, поширення духу вільнодумства і зародження національно-патріотичних ідей.

Таким чином найстарішими університетськими центрами України є Львів (з 1661 р.), Київ (з 1701 р.) та Харків (з 1804 р.). Саме три університети — Львова, Києва та Харкова, на нашу думку, повинні й надалі відігравати провідну геокультурну роль в Україні зберігаючи своє цивілізаційне покликання (наукове, освітнє, культурне, інформаційна та ін.). Польський дослідник Марек Квек, розмірковуючи над кризою фундаментальних цінностей сучасної вищої школи, закликає шукати для університету «нового місця в культурі».

Якщо на етапах класичного й некласичного розвитку, головне завдання університету вбачалося, на думку провідного іспанського мислителя, теоретика філософії освіти Хосе Ортега-і-Гассета у «викладанні культури, життєвих ідей

сучасної епохи, передаванні новому поколінню системи зрілих уявлень про світ і людину, розроблених попередніми поколіннями» [2], то у постнекласичному світі у руслі дискурсу майбутнього, університет розглядається як невід’ємна складова екосистеми інновацій, як стартап, як глобальний культуртрегер, ідеї якого мають високу проникливість і підтримку у суспільстві.

Сучасний український заклад вищої освіти, як і будь-який провідний світовий університет, розглядається як гнучка, адаптивна система, яка перебуває у стані постійної трансформації й задіяна у творенні нової реальності.

Головне завдання сучасного університету вбачається у формуванні самодостатньої, компетентісно інтелектуальної особистості з широким світоглядом, відкритістю до інновацій та готовністю до їхнього спільного творення (англ. *cocreation*), чуйністю до культурного розмаїття, готової до розв’язання глобальних проблем людства, популяризації засад збалансованого розвитку та збереження національно-культурної ідентичності на засадах діалогу культур на локальному, регіональному та глобальному рівнях.

Дилемою університетів України є якість вищої освіти та її затребуваність на ринку праці [1], падіння рівня суспільного запиту на українську вищу освіту, зростання мобільності студентів та їхнє зацікавлення транснаціональною освітою, скорочення періоду напіврозпаду набутих навичок, які надають університетські освітні програми студентам — 5 років: велика частина того, що студенти вивчали 10 років тому уже не потрібно, а половина того, що вони вивчали 5 років тому — не відповідає запитам ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Білецький М. Соціальна географія : навч. посібник / М. Білецький, І. Ванда, Л. Котик. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 328 с.
2. Культурологія: енциклопедичний словник / за ред. В.П. Мельника. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2013. 508 с.
3. Ровенчак І.І. Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження: монографія / І. І. Ровенчак. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 240 с.
4. Ровенчак І. Геокультура і геоосвіта України : навч. посібник / І. Ровенчак, Л. Котик. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 164 с.

Наукове видання

«РЕГІОН – 2020: СТРАТЕГІЯ ОПТИМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ»
МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(8 - 9 жовтня 2020 року, м. Харків)

Збірник наукових праць

Українською, англійською, російською мовами

Відповідальний за випуск: Ю.І. Кандиба

Комп'ютерне верстання: О.С. Суптело

Підписано до друку 01.10.2020 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 11,0. Обл.-вид. арк. 12,8.
Наклад 50 пр. Зам. № Ціна договірна.

61022, м. Харків, майдан Свободи, 4
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Надруковано з готового оригінал-макету у друкарні ФОП Петров В.В.
Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.
Запис за № 24800000000106167 від 08.01.2009 р.
61144, Харків-144, вул. Гвардійців Широнінців, 79в, к. 137,
тел. (057) 778-60-34, e-mail:bookfabrik@rambler.ru